

KARİYER GELİŞİMİ: KURAMSAL TEMELLER VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Editörler

Doç. Dr. Yaşar BARUT - Doç. Dr. Kemal ÖZCAN

KARİYER GELİŞİMİ:

KURAMSAL TEMELLER VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

YAYIN NU/No: 186

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/
Certificate Number: 82658

ISBN: 978-625-8950-61-8

DOI: 10.5281/zenodo.22737608

Kapak-Dizgi/Cover-Design:

Umay Yayınevi

**Baskı-Cilt / Printing and
Binding:** Saytek Dijital
Matbaacılık Sanayi ve
Ticaret Limited Şirketi

**Matbaa Sertifika No/
Printing House Certificate
No.:** 82296

Web Sitesi/ Web Page:
<https://umayyayinevi.com>

E-posta/Contact:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/
Türkiye

Editörler

Doç. Dr. Yaşar BARUT - Doç. Dr. Kemal ÖZCAN

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication

1. Baskı, Umay Yayınevi, vi+311 sf., izin yok, kaynakça var, ek görseller var, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, vi+311 pages, no index, bibliography included, images included, Samsun, 2026

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Kariyer planlama, 2. Yaşam boyu öğrenme, 3. Meslek seçimi, 4. Bireysel gelişim, 5. Kariyer danışmanlığı

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımıyla taranmıştır. Çalışmanın bütün hukukî sorumluluğu yazara aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. The author bears full legal responsibility for this work.

Atıf/Cite: Barut, Y. ve Özcan, K. (2026). Kariyer gelişimi: Kuramsal temeller ve güncel yaklaşımlar. Umay Yayınevi.

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucular,

Günümüz çalışma yaşamında meydana gelen hızlı ve çok yönlü değişimler, bireylerin yalnızca belirli bir mesleğe ilişkin bilgi ve becerilere sahip olmalarını değil; aynı zamanda kendilerini tanımalarını, değişen koşulları değerlendirebilmelerini, kariyer hedeflerini gerçekçi biçimde belirlemelerini ve kariyer gelişimlerini yaşam boyu sürdürebilmelerini gerekli kılmaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, dijitalleşme, çalışma biçimlerindeki dönüşüm ve mesleklerin giderek çeşitlenmesi, kariyer planlamayı bireyin yaşamındaki tek bir karar anından ziyade süreklilik gösteren ve yeniden yapılandırılabilen bir gelişim süreci hâline getirmiştir.

Kariyer planlama; bireyin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri, değerleri ve hedefleri doğrultusunda kendisini tanıması, eğitim ve meslek seçeneklerini değerlendirmesi, kararlar alması ve bu kararları yaşamının farklı dönemlerinde gözden geçirerek kariyer gelişimini yönlendirmesi sürecidir. Bu yönüyle kariyer kavramı yalnızca meslek seçimi veya iş yaşamına giriş ile sınırlı olmayıp bireyin kişisel ve mesleki gelişimini, yaşam boyu öğrenme sürecini ve değişen çalışma koşullarına uyum sağlama kapasitesini de kapsamaktadır. Dolayısıyla kariyer planlama, bireysel gelişimin yanı sıra eğitim, istihdam ve toplumsal kalkınma açısından da önemli bir konu alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kitap, kariyer planlama ve gelişimi alanına ilişkin temel kavramları, kuramsal yaklaşımları ve bireysel kariyer süreçlerini bir bütünlük içerisinde ele almak amacıyla hazırlanmıştır. Eserde öncelikle bilgi, beceri, kişilik, zekâ, yetenek, duyuşsal özellikler ve hedef belirleme gibi kariyer gelişiminin temelini oluşturan kavramlara yer verilmiş; ardından kariyer kavramı, kapsamı, önemi ve kariyere ilişkin farklı yaklaşımlar ile kuramsal açıklamalar ele alınmıştır. Böylece okuyucunun kariyer alanına ilişkin kavramsal ve kuramsal bir çerçeve oluşturması hedeflenmiştir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde bireysel ve örgütsel kariyer planlama, kariyer geliştirme kaynakları ve bireysel kariyer planlamaya etki eden temel faktörler üzerinde durulmaktadır. Bunun yanı sıra çok kültürlü eğitim ve kariyer danışmanlığı, meslek seçimi ve meslek seçimini etkileyen faktörler ile meslek seçiminde ilgilerin rolü gibi konular ele alınarak bireylerin kariyer kararlarını şekillendiren kişisel, sosyal ve çevresel değişkenlere ilişkin kapsamlı bir bakış açısı sunulmaktadır.

Çalışmanın son bölümlerinde ise günümüzde öne çıkan meslekler ve değişen çalışma hayatı, çalışma hayatına hazırlık, iş mektupları ve özgeçmiş hazırlama ile iş görüşmeleri gibi daha doğrudan uygulamaya yöne-

lik konulara yer verilmiştir. Bu yönüyle kitap, kariyer planlamanın yalnızca kuramsal boyutunu değil, bireylerin eğitim yaşamından çalışma hayatına geçiş süreçlerinde ihtiyaç duyabilecekleri pratik bilgi ve becerileri de kapsamayı amaçlamaktadır.

Kariyer gelişiminin bireysel farklılıklar, yaşam koşulları ve içinde bulunulan sosyal ve ekonomik çevre ile sürekli etkileşim içerisinde şekillendiği düşünüldüğünde, kariyer planlamaya ilişkin tek boyutlu bir yaklaşımın günümüz koşullarını açıklamakta yetersiz kalacağı açıktır. Bu nedenle kitabın farklı bölümlerinde kariyer olgusu çeşitli perspektiflerden ele alınmış; kuramsal bilgi ile uygulamaya dönük içeriklerin bir arada sunulmasına özen gösterilmiştir. Böylece öğrencilerin, akademisyenlerin, eğitimcilerin, kariyer danışmanlarının ve kariyer gelişimi alanına ilgi duyan tüm okuyucuların yararlanabileceği kapsamlı bir kaynak oluşturulması amaçlanmıştır.

Bu eserin ortaya çıkmasında katkı sağlayan tüm bölüm yazarlarına, bilgi ve deneyimlerini paylaşarak çalışmanın akademik niteliğinin gelişmesine sundukları değerli katkılarından dolayı teşekkür ederiz. Her bir bölümün, kariyer alanına ilişkin farklı bir boyutu ele alarak kitabın bütünlüğüne önemli katkı sunduğuna inanıyoruz.

Kariyer planlamanın bireylerin yalnızca bugünkü eğitim ve çalışma yaşamlarına değil, gelecekteki yaşamlarına ilişkin kararlarını da şekillendiren önemli bir süreç olduğu düşüncesiyle hazırlanan bu kitabın; okuyucuların kariyer kavramını daha geniş bir perspektiften değerlendirmelerine, kendi kariyer gelişimlerine ilişkin farkındalık kazanmalarına ve bilinçli kariyer kararları almalarına katkı sağlamasını diliyoruz.

Kitabın tüm okuyucular için yararlı ve yol gösterici bir kaynak olması dileğiyle...

Doç. Dr. Yaşar BARUT
Doç. Dr. Kemal ÖZCAN
Editörler

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

iii

İÇİNDEKİLER

v

BÖLÜM 1

TEMEL KAVRAMLAR

vii

Arş. Gör. Emre DEMİRTAŞ

Uzman Hüseyin Mert BARUT

BÖLÜM 2

KARİYER İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

9

Dr. Öğretim Üyesi Fadıl ŞİRAZ

Doç. Dr. Şener ŞENTÜRK

BÖLÜM 3

KARİYER KAVRAMI, KAPSAMI VE ÖNEMİ

24

Dr. Ahmet GENÇ

BÖLÜM 4

KARİYER YAKLAŞIMLARI

41

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Selim ALTINIŞIK

BÖLÜM 5

KARİYER KURAMLARI

60

Dr. Melih Burak ÖZDEMİR

BÖLÜM 6

BİREYSEL ve ÖRGÜTSEL KARİYER PLANLAMA

89

Arş. Gör. Dr. Furkan KİRAZCI

BÖLÜM 7

BİREYLERİN KARİYER GELİŞTİRME KAYNAKLARI

107

Öğr. Gör. Dr. Servet Ebrar BAYRAM

BÖLÜM 8

BİREYSEL KARİYER PLANLAMAYA ETKİ EDEN TEMEL FAKTÖRLER

122

Uzman Sena AKYEL

Doç. Dr. Kemal ÖZCAN

BÖLÜM 9

ÇOK KÜLTÜRLÜ EĞİTİM VE KARİYER DANIŞMANLIĞI

139

Dr. Öğr. Üyesi Gülden ÖZTÜRK SERTER

BÖLÜM 10

MESLEK SEÇİMİ VE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

155

Doç. Dr. Kemal ÖZCAN

Gülser Çelebi BAŞ

BÖLÜM 11

GÜNÜMÜZDE ÖNE ÇIKAN MESLEKLER VE DEĞİŞEN ÇALIŞMA HAYATI

167

Prof. Dr. Ercüment ERSANLI

Uzman Seçil DURAN

BÖLÜM 12

MESLEK SEÇİMİNDE İLGİLER

193

Uzman Feyza ALTUNGÖZ TOKUR

Doç. Dr. Yaşar BARUT

BÖLÜM 13

ÇALIŞMA HAYATINA HAZIRLIK: İŞ MEKTUPLARI VE ÖZ GEÇMİŞ

221

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Nuri DİCLE

BÖLÜM 14

GÖRÜŞME VE İŞ GÖRÜŞMESİ

278

Dr. Murat AĞAR